

DOKUMENTACE ÚSES – ZÁKLAD INFORMAČNÍHO SYSTÉMU

RNDr. Josef Glos, RNDr. Jiří Kocián

*AGERIS s.r.o., Jeřábkova 5, 602 00 Brno
josef.glos@ageris.cz, jiri.kocian@ageris.cz*

Úvod

Představu o vymezení či lokalizaci skladebných částí ÚSES lze získat v současnosti z nejrůznějších typů dokumentací ÚSES, případně digitálního vyjádření skladebných částí těchto dokumentací zpracovaného v prostředí CAD či GIS. Předkládaný příspěvek se zabývá problematikou stavu a využití současných dokumentací obsahujících ÚSES pro vytvoření informačního systému.

Dokumentace ÚSES z pohledu informačního systému

Dokumentace ÚSES obsahují celé množství různých důležitých a méně důležitých grafických a popisných údajů a informací – např. vymezení řešeného území, jeho celkovou charakteristiku, biogeografickou diferenciaci, zhodnocení aktuálního stavu přírody a krajiny, vlastní návrh ÚSES, popisy navržených skladebných částí ÚSES atd. Není účelné, aby informační systém obsahoval všechny tyto údaje a informace, a proto je důležité stanovit základní rozsah údajů a informací ze zdrojových dokumentací ÚSES, které bude třeba do informačního systému ÚSES přebírat.

Základním a velmi důležitým údajem, který je třeba znát, je **přesný rozsah území**, pro které je řešení ÚSES obsažené v příslušné dokumentaci platné. Návrhy ÚSES, které přesahují hranice řešeného území, nemají v zásadě žádnou závaznost. Stanovení přesného rozsahu řešeného území je tedy nutné pro to, aby bylo možno přesně odlišit, v jaké podrobnosti a s jakou závazností je návrh ÚSES v tom kterém konkrétním území zpracován. V některých dokumentacích není hranice řešeného území zcela jednoznačná a je proto nutno ji určit dodatečně.

Nosnou informací každé dokumentace ÚSES je **mapové vyjádření územního rozmístění základních skladebných částí ÚSES – tedy biocenter a biokoridorů**. Uchování kartografického územního vyjádření biocenter a biokoridorů ze zdrojových dokumentací ÚSES je jednou z hlavních náplní informačního systému ÚSES.

Další nezbytné informace, vztahující se k jednotlivým biocentrům a biokoridorům, jsou **informace o jejich funkčním typu** (biocentrum, biokoridor) a **biogeografickém významu** (nadregionální, regionální, místní), které specifikují postavení skladebných částí ÚSES v systému.

Způsob a přesnost kartografického územního vyjádření návrhů ÚSES v jednotlivých dokumentacích ÚSES je mimo jiné dána i tím, v jakém mapovém podkladu jsou tyto návrhy zobrazeny. Je tedy nutné, aby společně s mapovým vyjádřením územního rozmístění biocenter a biokoridorů ze zdrojových dokumentací ÚSES byly v informačním systému uloženy také **informace o mapovém podkladu** (zejm. typ mapového podkladu + měřítko zobrazení), ve kterém jsou skladebné části ÚSES ve zdrojových dokumentacích zakresleny.

Mapová znázornění základních skladebných částí ÚSES v různých typech dokumentací nejsou závazně standardizována. Důsledkem je celá škála různých používaných členění a k nim vztažených kartografických vyjádření. Proto je třeba, aby ke každé základní skladebné

části ÚSES přebírané do informačního systému ÚSES byly vedle informací o jejím funkčním typu a biogeografickém významu přiřazeny také **informace vyplývající z jejich kartografického vyjádření** ve zdrojové dokumentaci ÚSES (příslušná kategorie legendy + rozlišení, zda jde o plošné vyjádření nebo o schematickou značku).

Vzhledem k různorodosti existujících dokumentací ÚSES a k často značně složitým vazbám mezi nimi nebude potřebné, aby informační systém ÚSES obsahoval výše popsané údaje a informace ze všech těchto dokumentací v plném rozsahu. Nutnou informací, která bude v informačním systému uvedena pro každou zjištěnou existující dokumentaci ÚSES, je pouze **informace o rozsahu řešeného území**. Ostatní údaje a informace bude potřebné do informačního systému přebírat jen z vybraných, pro každé území relativně nejvýznamnějších dokumentací. Vytvořit ucelený přehled těchto dokumentací není možné, neboť se jejich výběr bude v různých územích lišit podle typů existujících dokumentací, časové posloupnosti jejich vzniku, jejich vzájemných vazeb, kvality zpracování apod. Na základě provedených analýz dokumentací ÚSES a jejich vzájemných vztahů však lze stanovit základní okruh typů dokumentací (hlavní zdrojové dokumentace ÚSES), z nichž bude tento výběr v konkrétních územích prováděn. K těmto typům dokumentací patří **platné základní oborové dokumentace ÚSES** (generely, event. plány), **platná územně plánovací dokumentace, schválené návrhy komplexních pozemkových úprav a platná územní rozhodnutí**.

Platnou základní oborovou dokumentací ÚSES je myšlena vždy poslední oborově (příslušnými orgány ochrany přírody) schválená verze ÚSES. V řadě případů půjde o tzv. **okresní či oblastní generely ÚSES**, částečně nahrazující dříve zpracované **dílčí generely místního ÚSES**. Tam, kde existuje pouze původní verze dílčího generelu (event. plánu) ÚSES, je touto základní oborovou dokumentací právě tato dokumentace. Význam oborových dokumentací ÚSES vyplývá především ze skutečnosti, že jde pro daná řešená území o základní koncepční dílo zahrnující všechny hierarchické úrovně ÚSES (nadregionální, regionální i místní), ze kterých by pak měly vycházet další dokumentace ÚSES v území. Prostředí informačního systému ÚSES by mělo umožnit řešení ÚSES obsažená v základní oborové dokumentaci a v ostatních dokumentacích ÚSES v rámci každého konkrétního území relativně snadno vzájemně porovnávat a mělo by tak výrazně pomoci při odhalování nejrůznějších věcných nesrovnalostí a pochybení.

Význam dat z **platné územně plánovací dokumentace** vyplývá především z jejich závaznosti dané příslušnými legislativními předpisy – zejm. stavebním zákonem a k němu vztahenými vyhláškami o územně plánovacích podkladech a územně plánovací dokumentaci (v současnosti vyhláška MMR ČR č. 135/2001 Sb.) a prováděcí vyhláškou č. 395/1992 Sb. k zákonu č. 114/1992 Sb. Stavební zákon v platném znění přitom rozlišuje tři typy (stupně) územně plánovací dokumentace – **územní plány velkých územních celků, územní plány obcí** (dříve sídelních útvarů) a **regulační plány** (dříve územní plány zón), vzájemně se lišící především rozsahem řešeného území a podrobností řešení. Hlavním zdrojem údajů a informací pro informační systém ÚSES přitom budou platné **územní plány obcí (sídelních útvarů)**, což je dáno zejména jejich předepsanou obsahovou náplní (na rozdíl od územních plánů velkých územních celků zahrnují vedle nadregionální a regionální úrovně ÚSES i úroveň místní) a podrobností zpracování (včetně obvykle používaných mapových měřítek) odpovídající požadované podrobnosti plánů ÚSES.

Význam dat ze **schválených návrhů komplexních pozemkových úprav** a z příslušných **územních rozhodnutí** (týkajících se vymezení ÚSES) spočívá především v tom, že jde o závěrečnou fázi vymezení ÚSES. Schválené návrhy komplexních pozemkových úprav a územní rozhodnutí obsahují vymezení ÚSES nad konkrétními pozemky, jejichž vlastníci s využitím jako skladebných částí ÚSES souhlasí. Vývoj vymezení ÚSES v konkrétním území je tedy těmito etapami de facto ukončen nebo alespoň na určitou dobu

významně stabilizován. Takto vymezený ÚSES už by měl být měněn již jen ve zcela ojedinělých případech.

Zvláštní postavení v rámci existujících dokumentací ÚSES má společný **územně technický podklad MMR a MŽP ČR** z roku 1996, týkající se nadregionálního a regionálního ÚSES ČR a zpracovaný jednotným způsobem pro území celé republiky. Způsob jeho začlenění do informačního systému ÚSES bude nutné velmi pečlivě zvážit. V žádném případě však nebude možno informační systém ÚSES provozovat bez zohlednění tohoto ÚTP.

Specifika shromažďování jednotlivých typů dokumentací

Základní dokumentace ÚSES (generely, plány) a okresní (oblastní) generely

V případě základních dokumentací ÚSES a okresních generelů je možno využít proběhnuvšího *procesu shromažďování vybraných dokumentací ÚSES* a na základě jeho výsledků vytvořeného metadatového informačního systému (AOPK, pracoviště Brno, 2002-2023). Následně je třeba prověřit úplnost shromážděných základních dokumentací ÚSES a okresních generelů a v nich obsažených údajů a informací a případně chybějící dokumentace, údaje a informace zajistit. Při tomto prověřování je třeba se zaměřit na úřady obcí s rozšířenou působností, které základní dokumentace ÚSES a okresní generely (případně jejich příslušné dílčí části) od bývalých okresních úřadů přebíraly. V případě okresních generelů je ovšem zároveň potřeba zohlednit skutečnost, že byly zpracovány jen pro některé okresy a že podoba jejich zpracování může být velmi různorodá.

Problémem při zjišťování úplnosti shromážděných základních dokumentací ÚSES a okresních generelů je to, že není vždy zcela jasné, zda jejich předání z bývalých okresních úřadů na úřady obcí s rozšířenou působností proběhlo v kompletní podobě. Paradoxně tak mohou nastávat situace, kdy dokumentace shromážděné v rámci výše popsaného procesu a evidované v metadatovém informačním systému Agentury ochrany přírody a krajiny nemají v současné době příslušné orgány ochrany přírody k dispozici.

Územní plány a urbanistické studie

Územní plány (včetně případných regulačních plánů) a urbanistické studie byly do *procesu shromažďování vybraných dokumentací ÚSES* zahrnuty spíše výjimečně. Chybějící dokumentace tohoto typu je tedy třeba zajistit. Ke stanovení základního přehledu o stavu zpracování územních plánů a urbanistických studií je výhodné využít jejich pasportů, zpracovaných a nárazově aktualizovaných Ústavem územního rozvoje a běžně přístupných na internetových stránkách tohoto ústavu. Při následném zajišťování vlastních dokumentací pak je třeba spolupracovat v první řadě s příslušnými územně plánovacími odbory krajských úřadů, kde jsou uloženy platné územní plány velkých územních celků a většinou i platné územní plány obcí a sídelních útvarů. Problémem může být zajišťování dosud nedokončených územních plánů, urbanistických studií i některých platných územních plánů. Tyto dokumentace bude nutno zajišťovat patrně případ od případu z různých zdrojů (od obcí, zpracovatelů, obcí s rozšířenou působností a jiných pořizovatelů).

Základním mapovým podkladem, který je třeba z územních plánů a urbanistických studií zajistit, je hlavní výkres, který by měl obsahovat komplexní řešení celého příslušného území včetně ÚSES. Některé dokumentace mohou obsahovat samostatný výkres ÚSES, který bývá obvykle přehlednější než hlavní výkres. V těchto případech je třeba prověřit, zda je návrh ÚSES v tomto výkrese totožný s návrhem v hlavním výkrese. Jsou-li návrhy rozdílné, je rozhodující hlavní výkres, jsou-li totožné, postačí zajištění samostatného výkresu ÚSES. Zvláštní pozornost je třeba věnovat starším územním plánům sídelních útvarů a urbanistickým studiím, které obvykle obsahují výkresy různých měřítek s různými způsoby zobrazení ÚSES. V těchto případech je nutno zajistit všechny obsahově a měřítkově různé výkresy obsahující

zákres ÚSES. Velmi důležitými pomocníky při rozlišování pojetí ÚSES v různých územních plánech a urbanistických studiích jsou příslušné pasáže z textových zpráv a z regulativů.

Dokumentace komplexních pozemkových úprav

Ke zjištění stavu zpracování těchto dokumentací je třeba kontaktovat jednotlivé pozemkové úřady sídlící v bývalých okresních městech. Od těchto pozemkových úřadů pak budou obvykle získávány i požadované části dokumentací. Nelze vyloučit ani možnost či dokonce v některých případech nutnost získávat příslušné údaje a informace přímo od zpracovatelů komplexních pozemkových úprav.

Mapová část zpracovaných návrhů komplexních pozemkových úprav obsahuje vždy celou řadu různých výkresů a mívá velmi různorodý charakter. Směrodatným výkresem pro shromažďování potřebných údajů je však vždy návrh plánu společných zařízení (dříve nazývaných polyfunkční kostra), případně samostatný výkres plánu ÚSES. Zkušenosti však ukazují, že i výkres plánu společných zařízení může mít celou řadu podob a že návrh ÚSES nemusí být z tohoto výkresy vždy jednoznačně patrný. Nelze tedy zcela vyloučit, že v některých případech bude nutno pro objasnění návrhu ÚSES kontaktovat přímo zpracovatele komplexních pozemkových úprav. Jelikož se návrh společných zařízení v průběhu zpracování komplexních pozemkových úprav často mění, je třeba vždy pečlivě ověřit, zda jde o návrh aktuální a v definitivní podobě. Zvláštní pozornost bude třeba věnovat také zjištění přesných hranic řešeného území, často značně složitých (tzv. obvodu komplexních pozemkových úprav).

Územní rozhodnutí

V případě územních rozhodnutí bude prvořadě zjištěno, zda vůbec bylo ve vybraném území nějaké územní rozhodnutí týkající se ÚSES vydáno. Zdrojem těchto informací a následně i případných existujících dat jsou především příslušné stavební úřady.

Rozsah shromažďovaných údajů a informací z územních rozhodnutí bude třeba stanovit podle jejich konkrétní podoby – vždy budou součástí co nejpřesnější zákras a popisné informace. Důležitá je také informace o tom, jaká konkrétní opatření již byla na základě tohoto územního rozhodnutí realizována.